

6. Лардин А. Г. Формирование мотивов и потребностей в занятиях физическими упражнениями у старшеклассников / А. Г. Лардин <http://nsportal.ru/ap/ap/drugoe/formirovanie-motivov-i-potrebnostey>

7. Макаренко В. К. Формирование мотивации к занятиям физической культурой и спортом / В. К. Макаренко // Известия Пензенского государственного педагогического университета им. В.Г. Белинского. – 2008. – № 10. – С. 18-23.

8. Переверзева С. Определение факторов мотивации старшеклассников к занятиям физической культурой и спортом/ С. Переверзева, Т. Андрианов, Т. Дронникова, Е. Дронникова // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : [збірник наукових праць]. – 2012. – №2. – С. 188-190.

Волик С.В., Мулик В.В.

СТАН ВІДВІДУВАННЯ СТАДІОНІВ ПРОВІДНИХ КЛУБІВ ЄВРОПИ, РОСІЇ ТА УКРАЇНИ ВБОЛІВАЛЬНИКАМИ ПІД ЧАС ДОМАШНІХ МАТЧІВ

У статті представлено показники відвідувань ігор відповідно до кількості місць на стадіоні та мешканців у місці де проходять матчі. Проведено порівняльний аналіз параметрів стадіонів «Донбас Арени» та Emirates Stadium. Надано показники відвідування стадіонів команд прем'єр-ліги України за чемпіонат 2012/2013 та домашніх матчів команди «Металіст».

Ключові слова: футбол, вболівальники, клуби, стадіон, відвідування.

Волик С.В., Мулик В.В. Состояние посещаемости стадионов ведущих клубов Европы, России и Украины болельщиками во время домашних матчей.

В статье представлены показатели посещения игр в соответствии с количеством мест на стадионе и жителей в городе где проходят матчи. Проведен сравнительный анализ параметров стадионов «Донбасс Арены» и Emirates Stadium. Предоставлены показатели посещения стадионов команд премьер-лиги Украины за чемпионат 2012/2013 и домашних матчей команды «Металлист».

Ключевые слова: футбол, болельщики, клубы, стадион, посещения.

Volyk S., Mulyk V. State of stadiums' attending of leading European, Russian and Ukrainian clubs by fans during house matches.

Indices of games attending according to quantity of places at the stadium and citizens of hosted cities are presented in the article. It is determined that matches of "Borussya Dortmund" (Germany), "Barcelona" (Spain), "Manchester United" (England) teams are more visited.

According to the capacity of stadiums best indices have matches of Bundesliga (92%) and English Premier league (95,3%). Smaller percent of stadium attendance according to places existence have games during championship of Spain (73,9%), France (66,8%), Italy (53,8%), Russia (52,7%). Visiting of Ukrainian Premier league matches form 48,0% (2012-2013 years). "Shakhtar" (an average 42 081 fans per a match), "Metalist" (30 936 fans), "Dynamo" (25246 fans), "Chernomorets" (21 995 fans) and "Dnipro" (18 188 fans) have the most part of spectators.

Also an average number of fans attending stadiums per 1000 citizens is presented in the research. So, "Shakhtar" football matches in Donetsk are regularly visited by 46 of 1000 residents, in Kiev □ 10 residents, in Kharkov – 38 fans. At the same time this index in Holland and Switzerland equals: "Eskhende" □ 187, "Basel" □ 169, "Eindhoven" □ 151, "Berney" – 141, "Arnelle" □ 117, "Groningine" □ 111, "Brede" □ 101.

Visit of Ukrainian championship games depends on game quality. During the Ukrainian championship of 2012/2013 on matches of "Metalist" FC the greatest number of the audience was recorded during the games with "Shakhtar" □ 40 003 persons, "Dnipro" □ 39 756 and "Dynamo" □ 38 750 people. When "Metalist" played with outsiders the number of the audience was essentially smaller: "Goverla" □ 23 765 people, "Carpathians" □ 26 742 persons, "Illichivets" □ 24 862 persons.

Also during 2012/2013 more successful season for "Metalist" (2nd place in the Ukrainian championship) in the matches that weren't taking leader positions number of the spectators considerably increased comparing to the previous season: "Krivbass" (from 25 086 to 30 115

Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)

people), "Vorskla" (from 25 342 to 37 890 people), "Tavriya" (from 20 106 to 30 630 people), "Metallurg" Donetsk (from 19 752 to 26 500 people), "Volyn" (from 17 688 to 28 853 people).

Key words: soccer, fans, clubs, stadium, visits.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Аналіз останніх досліджень і публікацій. В законі України «Про фізичну культуру і спорт» [2] вказано, що спортивні споруди – окремі будівлі і комплекси споруд, призначені для оздоровчих та навчально-тренувальних занять, а також змагань з різних видів спорту, повинні відповідати вимогам загальної та спеціальної безпеки учасників і глядачів.

Відвідування вболівальниками футбольних матчів залежить від цілого ряду факторів серед яких є: якість гри команди і її спортивні успіхи, рівень комфорту та безпеки для глядачів, тобто виконання інфраструктурних критеріїв, які покликані гарантувати [3, 5]:

- у всіх європейських країнах у розпорядженні учасників футбольних матчів наявність спортивних споруд, що відповідають однаковим стандартам якості з погляду оснащення і чистоти;
- футбольному вболівальнику спостерігати за матчем у безпечних і комфортних умовах, які відповідають його потребам;
- представнику засобів масової інформації і преси можливість належним чином і правильно виконувати свою роботу;
- для вдосконалювання технічної майстерності футболістам всіх клубів надання відповідних спортивних споруд.

У кожного потенційного глядача, що прийшов на футбольний матч, повинна бути можливість дивитися футбол у спокійній обстановці та у безпечних, комфортних умовах, які необхідно створити на стадіоні. Тому УЄФА буде й надалі надавати національним асоціаціям підтримку у здійсненні ними довгострокової програми будівництва і модернізації стадіонів, ділитися своїми «ноу-хау» і досвідом.

Очевидно, що сьогодні глядачі будуть дивитися тільки ті змагання, які для них цікаві, доставляють їм задоволення і варті тих грошей, які витрачені на придбання квитків. Просто футбольного матчу між двома командами зараз вже не досить, щоб залучити глядачів на футбольний стадіон. Тому кожен клуб разом із власником стадіону і місцевою владою повинен докладати всіх зусиль, щоб зробити стадіон приємним для відвідування, надійним і безпечним, щоб до нього можна було безперешкодно дістатися на автомобілі (включаючи наявність зручних автостоянок) або на громадському транспорті; щоб на стадіоні були зручні сидячі місця, що дозволяють із близької відстані спостерігати за подіями, які відбуваються на футбольному полі, прилаштовані точки громадського харчування і торгові точки, просторі і чисті чоловічі та жіночі туалети, відповідне комунікаційне обладнання (гучномовці і відео-екран) і, нарешті, щоб глядачу був запропонований цікавий, захоплюючий футбол.

На футбольні матчі на такому стадіоні буде приходити більше глядачів, і особливо сімей. Вони будуть приїжджати на стадіон задовго до початку матчу і будуть готові витратити більше грошей, якщо вся інфраструктура стадіону буде привабливою і відповідатиме їхнім потребам. Такий додатковий прибуток дасть кошти для додаткових інвестицій у стадіони та інші спортивні споруди. І, звичайно ж, комфортабельність стадіону є важливим чинником з погляду залучення більшого числа вболівальників, що будуть підтримувати команду, яка виходить на поле [3].

Мета дослідження – розглянути стан відвідування стадіонів провідних клубів Європи, Росії та України вболівальниками під час домашніх матчів.

Виклад основного матеріалу. Найбільш високий відсоток глядачів припадає на

матчі Прем'єр-Ліги ігор «Борусії Дортмунд» (Германія) – 80 645 (100% від кількості міст на стадіоні), «Барселони» (Іспанія) – 76 584 (77%), «Манчестера Юнайтед» (Англія) – 75 427 (100%). Значно менше відвідувачів приходить на матчі «Аякс» (Нідерланди) – 49 806 (94% від місткості стадіону), «Інтернаціонал» (Італія) – 43 004 (54%), «Парі Сен-Жермен» (Франція) – 42 832 (94%), «Шахтар» (Україна) – 42 937 (83%) [4, 6].

У той же час на іграх «Бенфіки» (Португалія) присутні в середньому 23 975 (56%), а «Спартак» (Росія) – 20 198 (24%) глядачів [2].

Що стосується в цілому чемпіонатів зазначених країн, то матчі 18 команд Бундеслиги відвідують 42 332 глядачів (92% від місткості стадіону), а Нідерландської першості в середньому відвідують 18 808 – глядачів (66% від місткості стадіону). Англійська Прем'єр-Ліга, в якій приймає участь 20 команд, має середній показник 35 980 глядачів, що складає 95,3% від місткості стадіонів.

В іспанському, італійському та французькому чемпіонатах також приймають участь 20 команд, а середній показник відвідування складає у іспанців – 29 102 глядачі, при 73,9% можливих місць на стадіоні, італійців (22 423 – 53,8%) та французів (18 807 – 66,8%).

У чемпіонатах України, Росії та Португалії кількість команд дорівнює 16. Найбільша кількість глядачів відвідує матчі в Україні (середній показник – 13 048, що складає 43,0% від наявності місць на стадіонах). В Росії середній показник відвідування матчів дорівнює 12 833 – 52,7% глядачів, у Португалії – 9 749 – 39,1% чоловік.

Слід зазначити велику різницю між кількістю глядачів кращих і гірших клубів з цього показника. Так, як що в українському чемпіонаті матчі «Шахтаря» (Донецьк) відвідували в середньому 42 937 глядачів, то ігри «Арсеналу» (Київ) і «Металургу» (Донецьк) відповідно 3 194 й 2 971 глядачів. Це, перш за все, пов'язано з наявністю у зазначених містах (Київ, Донецьк) більш популярних клубів («Динамо», «Шахтар»). Крім цього відсутність сучасних спортивних споруд у клубів теж негативно впливають на якість перегляду футбольних матчів.

Аналогічна ситуація є і у португальському чемпіонаті. Матчі футбольних клубів «Бенфіка», «Порту» та «Спортінг» відвідують відповідно: 36 974, 32 508 та 28 305 глядачів, у той час, як на ігри кожного з шести клубів («Риу Аве», «Пасуш», «Ешторил», «Бейра-Мар», «Морейренсе», «Насьонал») в середньому відвідують близько 2000 вболівальників.

Дуже показовими є порівняння одного з найбільш відвідуємих стадіонів Англії (Емірейтс Стедіум) на якому грає «Арсенал» і найбільш відвідуємих вболівальниками стадіон (Донбас Арена) на якому грає «Шахтар» (Донецьк) (табл. 1).

Emirates Stadium є чотириярусною чашею, розділеною на чотири трибуни. На нижньому і верхньому ярусах розташовані стандартні місця. Разом вони можуть вмістити близько 51 000 уболівальників. Над нижнім ярусом знаходиться клубний рівень із місцями преміум-класу для компаній і приватних осіб. Він також включає ложу для керівництва клубу. А своєрідним прошарком між верхнім ярусом і клубним рівнем є Vox Level - 150 VIP-лож з 2 222 місцями для відвідувачів.

Таблиця 1

Порівняння параметрів «Донбас Арени» та Emirates Stadium

Дані	«Донбас Арена»	Emirates Stadium
Рік відкриття	2009	2006
Місткість	51 504	60 361
Розміри поля	105 x 68 м	105 x 68 м
Освітленість поля	2000 лк	1500 лк
Кількість прожекторів	272	196
Покриття трибун дахом	93%	100%
Висота від рівня поля до вищої точки	54 м	42 м

Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)

Табло	2 x 92 кв. м	2 x 72 кв. м
Місць для телекамер	32	41
Місць для преси	1 159	215

У підтрибунних приміщеннях встановлені 475 плазмових екранів для демонстрації фрагментів матчів, рекламних роликів та іншої інформації. Для порівняння: на «Донбас Арені» функціонують 588 таких моніторів. А якщо співвіднести місткості обох арен і кількість екранів, то у нас один монітор приходить на 86 глядачів, а на Emirates Stadium – на 127. На стадіоні «канонірів» обладнані близько 250 місць для людей з обмеженими фізичними можливостями та супроводжуваних їх осіб. Крім того, для собак-поводирів призначений спеціальний туалет.

Лондонська арена оснащена 196 прожекторами, які забезпечують рівень освітленості в 1 500 лк. Мінімально ж допустиме значення цього параметра для стадіонів категорії «Еліт» – 1 400 лк. УЄФА вельми скрупульозно стежить за дотриманням безпеки на стадіонах. Одне з важливих вимог – обов'язкова наявність системи прихованого відеоспостереження. На Emirates Stadium вона оснащена 130 камерами відеоспостереження. До речі, таких камер на «Донбас Арені» більше – 450.

Як ми бачимо збудовані стадіони майже в один час, тому їх складові параметри мало в чому відрізняються. Emirates Stadium, має кращі показники у кількості місць (на 8 857) і місць для телеканалів (на 9). У той же час «Донбас Арена» дозволяє більш комфортно спостерігати за грою, яка забезпечується більшою кількістю прожекторів (на 76), що впливає на освітлення поля (2000 лк проти 1500 лк), значно більше місць для преси (на 944). За останні роки лави українських лідерів доповнив "Чорноморець", що пов'язано з покращенням якості стадіону. У п'ятірку найбільш відвідуваних на Україні входять тільки ті арени, які побудовані до Євро-2012. Примітно, що і російський рейтинг очолює клуб, який грає на новітній арені. Список сучасних стадіонів в Росії незабаром стане значно ширше, у зв'язку з проведенням чемпіонату Світу у 2018 р. Українські клуби такі, як донецький "Металург", київський "Арсенал" та луцький «Волинь» мають незначну кількість місць на стадіоні. В той час як "Кривбас" мав абсолютно найгірший для двох країн індекс заповнюваності свого стадіону – 12% (3 600 осіб в середньому на 30-тисячній арені), що частково свідчить про прийняття неучасті команди з Кривого Року в прем'єр-лізі України. Порівнюючи показники найбільш відвідуваних 10 команд Росії і України у сезоні 2012-2013 рр. (табл. 2, 3) очевидно, що більш значні показники мають команди Донецька і Харкова по відношенню, як до українських клубів, так і в більшій мірі до російських.

Таблиця 2

Відвідування глядачами України матчів сезону 2012/2013

№	Команда	Глядачі, кіл-ть
1.	«Шахтар» Донецьк	42 081
2.	«Металіст» Харків	30 935
3.	«Динамо» Київ	25 245
4.	«Чорноморець» Одеса	21 995
5.	«Дніпро» Дніпропетровськ	18 188
6.	«Зоря» Луганськ	10 956
7.	«Карпати» Львів	7 877
8.	«Іллічівець» Маріуполь	7 377
9.	«Говерла» Ужгород	6 077
10.	«Таврія» Сімферополь	5 977

Таблиця 3

Відвідування глядачами Росії матчів сезону 2012/2013

№	Команда	Глядачі, кіл-ть
1.	«Терек» Грозний	20 022
2.	«Спартак» Москва	18 537

3.	«Кубань» Краснодар	18 166
4.	«Зеніт» Санкт-Петербург	16 033
5.	«Анжі» Махачкала	14 470
6.	«Аланія» Владикавказ	13 220
7.	«Локомотив» Москва	12 664
8.	«Криля Советів» Самара	10 682
9.	«Краснодар»	10 480
10.	ЦСКА Москва	10 420

Слабкий глядацький інтерес глядача до українського чемпіонату, впливає на те, що клуби Прем'єр-ліги не мають доходів від продажу білетів. Середня відвідуваність минулого чемпіонату – 11 309 глядачів не дивлячись на те, що середній показник зріс через споруди стадіонів до Євро-2012.

За підсумками чемпіонату України 2012-2013 рр. середня відвідуваність – 12 650 осіб, що складає заповнюваність стадіонів на 48%. Але ці показники були отримані за рахунок донецького "Шахтаря" (42081 вболівальника в середньому), "Металіста" (30936), київського "Динамо" (25 246), "Чорноморця" (21 995) та "Дніпра" (18 188). Рубіж в 10 тисяч пододала тільки луганська "Зоря" (10 965). Для порівняння, середня відвідуваність чемпіонату Голландії – 19 327 осіб, але відсоток заповнюваності стадіонів – 86%. Показники прем'єр-ліги України сумірні з чемпіонатом Швейцарії – 12 619 осіб в середньому відвідують один матч, 54% – заповнюваності.

Одним з цікавих показників є середня кількість уболівальників, які відвідують стадіони на 1 000 чоловік у місті. У Донецьку, самому футбольному місті України, 46 чоловік з 1 000 регулярно ходять на футбол, а в Києві і зовсім 10. Якщо взяти міста Голландії та Швейцарії, то різниця значна. Есхенде – 187, Базель – 169, Ейндховен – 151, Берн – 141, Арнем – 117, Гронінген – 111, Бреда – 101, Зволле – 87, Роттердам – 71, Амстердам – 63, Утрехт – 55, Цюріх – 51, Лозанна – 46 [4].

Відвідування ігор чемпіонату України у певній мірі залежить від якості гри команди. Показово в цьому аспекті є ФК «Металіст» (табл. 4, 5).

Таблиця 4

Відвідування матчів на стадіоні «Металіст» (сезон 2012/2013)

№	Гра	Кіл-ть глядачів
1	«Металіст» (Харків) – «Іллічівець» (Маріуполь)	24862
2	«Металіст» (Харків) – «Металург» (Запоріжжя)	27540
3	«Металіст» (Харків) – «Арсенал» (Київ)	28862
4	«Металіст» (Харків) – «Кривбас» (Кривий Ріг)	30115
5	«Металіст» (Харків) – «Ворскла» (Полтава)	37890
6	«Металіст» (Харків) – «Шахтар» (Донецьк)	40003
7	«Металіст» (Харків) – «Зоря» (Луганськ)	31779
8	«Металіст» (Харків) – «Карпати» (Львів)	26742
9	«Металіст» (Харків) – «Таврія» (Сімферополь)	30630
10	«Металіст» (Харків) – «Металург» (Донецьк)	26500
11	«Металіст» (Харків) – «Говерла» (Ужгород)	23765
12	«Металіст» (Харків) – «Волинь» (Луцьк)	28853
13	«Металіст» (Харків) – «Чорноморець» (Одеса)	32860
14	«Металіст» (Харків) – «Динамо» (Київ)	38750
15	«Металіст» (Харків) – «Дніпр» (Дніпропетровськ)	39756
	Всього	468907

Таблиця 5

Відвідування матчів на стадіоні «Металіст» (сезон 2013/2014, до 23.11.2013 р.)

	Гра	Кіл-ть глядачів
	«Металіст» (Харків) – «Металург» (Донецьк)	28217
	«Металіст» (Харків) – «Іллічівець» (Маріуполь)	27139
	«Металіст» (Харків) – «Волинь» (Луцьк)	20892
	«Металіст» (Харків) – ФК «Севастополь» (Севастополь)	31158

Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)

«Металіст» (Харків) – «Динамо» (Київ)	39853
«Металіст» (Харків) – «Металург» (Запорожжя)	26254
«Металіст» (Харків) – «Чорноморець» (Одеса)	35244
«Металіст» (Харків) – «Карпати» (Львів)	22844
Всього	231601

Так, у сезоні 2011/2012 «Металіст» впевнено займав третю сходинку таблиці, відвідування матчів вдома за чемпіонат досягла 400 224 глядача за 15 ігор. Найбільший інтерес у вболівальників викликали матчі з «Дніпром» (38 656 осіб), «Шахтарем» (38 633 особи), «Динамо» (37 803 особи), тобто з командами, які є головними кандидатами на призові місця.

В найбільш успішному для «Металіста» чемпіонаті (2012/2013) на 15 іграх були присутні 468 907 вболівальників, що на 68 683 особи більше ніж у попередньому чемпіонаті. Як і в минулому чемпіонаті найбільший інтерес викликали матчі з «Шахтарем» (40 003 особи), «Дніпром» (39 756 осіб), «Динамо» (38 750 осіб). Поряд з цим більший інтерес у вболівальників викликали матчі з «Кривбасом» (30 115 осіб у попередньому 25 086 осіб), «Ворсклою» (37 890 і 25 342 осіб), «Зорею» (31 779 і 8 450 осіб), «Таврією» (30 630 і 20 106 осіб), «Металургом» Донецьк (26 500 і 19 752 осіб), «Волинь» (28 853 і 17 688 осіб), «Чорноморець» (32 860 і 28 873 осіб), що може свідчити про підвищення інтересу вболівальників до матчів чемпіонату, у зв'язку з успішним виступом «Металіста».

Проведені у першому колі чемпіонату України 2013/2014 матчі «Металіста», які дозволяли команді утримувати провідну позицію, ще в більшій мірі привернули увагу вболівальників. Так, у порівнянні з сезоном 2011/2012 на гру з донецьким «Металургом» прийшло на 6 748 глядачів більше, а в 2012/2013 на 6 682 особи; з «Динамо» відповідно на 947 і 2 050 особи; з «Чорноморцем» відповідно на 3 987 і 6 371 особи. У той же час, коли «Металіст» в осені 2013 р. почав втрачати перший рядок таблиці кількість вболівальників зменшилась в матчі з «Карпатами» на 3 918 глядачів у порівнянні з попереднім чемпіонатом.

ВИСНОВКИ

1. Відвідування стадіонів вболівальниками залежить від якості футбольних матчів, комфорту і безпеки на стадіонах, зручностей під'їзду до спортивної арени, додаткових послуг що надаються на стадіоні.

2. На сьогодні лише декілька футбольних клубів України наближаються до провідних Європейських клубів по залученню вболівальників на матчі, що потребує розробки програм спеціальної маркетингової політики.

ПЕРСПЕКТИВА ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ передбачає розкриття маркетингової діяльності футбольних клубів Європи та України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коэффициент посещаемости в России и в Европе [электронный ресурс]. – Режим доступа к ист.: <http://yablor.ru/blogs/koefficient-poseschaemosti-v-rossii-i-v-evrope/806613>

2. Про внесення змін до Закону України «Про фізичну культуру і спорт»: від 10 лютого 2000 р. №1453-III / Верховна Рада України. – Офіц. вид-во. – К.: Відомості Верховної Ради України, 2000, №13 (31.03.2000), ст. 101.

3. Стороженко С.М. Впровадження системи атестації футбольних клубів України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. фіз. вих.: спец. 20.00.01 «Олімпійський та професійний спорт» / С.М. Стороженко. □ X., 2008. – 22 с.

4. Pasportnyye kharakteristiki stadionov Ukrainy // Vseukrainskaya sportivnaya gazeta «Komanda» 17 aprelya 2008 g. – K.: ZAO «Kiyevskiye vedomosti». – 2008. – S. 5-6.

5. Polozhennya pro Atestatsiyu futbolnikh klubiv Ukraini / Uporyadkuvach Storozhenko S.M. – Akreditovano UЄFA 27.11.2006 r. – Kiiv, 2006. – 132 s.

6. Zapolyayemost stadionov // Vseukrainskaya sportivnaya gazeta «Komanda» 26 marta 2010 g. – K.: ZAO «Kiyevskiye vedomosti». – 2010. – S. 4-6.